

Огляд книги *Розкажи її історію: як жінки керували, навчали та служили в ранній Церкві*

Tell Her Story: How Women Led, Taught, and Ministered in the Early Church. By Nijay K. Gupta. Downers Grove: IVP Academic, 2023, xiii + 209 pp.; ISBN 978-1-5140-0074-8 (pbk.); 24.00 USD.

Богдан ДЕРКАЧ
Теологічна семінарія Талбот, Київ, Україна

ORCID: 0009-0005-3638-1807

Ніджай К. Гупта запрошує читачів своєї книги *Tell Her Story: How Women Led, Taught, and Ministered in the Early Church* (укр. «Розкажи її історію: як жінки керували, навчали та служили в ранній церкві») у захопливу подорож слідами раннього християнства, досліджуючи роль жінок у поширенні Євангелії у цей період греко-римського панування. Гупта заглиблюється в історичний контекст, реконструюючи соціальний та культурний ландшафт світів Старого та Нового Завітів, щоб висвітлити активну участь жінок у керівництві, навчанні та служінні в ранній церкві. Книга робить значний внесок у тривалу дискусію щодо ролей жінок у ранній церкві.

Видання складається з двох основних частин та додаткового, «бонусного», розділу. У першій частині автор готує ґрунт, досліджуючи історичні та культурні особливості життя жінок в часи Старого та Нового Завітів. Гупта ставить під сумнів поширені стереотипи та припущення щодо ролі жіноцтва у ці періоди, підкреслюючи їхній вплив та свободу дій у межах тодішніх соціальних структур, що своєї чергою значною мірою розвінчує «чорну легенду» про греко-римський світ як винятково і безкомпромісно патріархальний, адже принаймні деяким жінкам надавалися можливості для лідерства та патронату.

Розвиваючи свою аргументацію, автор аналізує конкретні біблійні тексти, що висвітлюють активну та видатну діяльність праведниць в історії спасіння. Особливо варто відзначити його екзегетично блискучий аналіз історії про суддю та пророчицю Девору в Старому Завіті, а також проникливі зауваження щодо змісту *Magnificat* у Новому Завіті. Остання, за його трактуванням, ставить під сумнів твердження про те, що Бог не відкриває людству нічого нового через жінок, які,

навіть якщо й навчають Божественним істинам, то лише повторюють уже сказане Ним через чоловіків. Також Гупта наполягає на тому, що ієрархічне прочитання Буття 1–2 не є внутрішньо притаманним тексту, а постало через пізніші інтерпретаційні рамки.

Друга частина зосереджена на жінках-лідерках ранніх церков. Автор досліджує конкретний внесок таких постатей, як Фіва, Прискилла, Юнія та інших. Гупта наголошує, що Павло схвально згадував цих жінок у керівних ролях: Фіва названа *diakonos* (служителькою) і довіреною посланницею Павла, Прискилла представлена як визначна наставниця, яка навчала Аполлоса, а Юнія – як апостол. Автор заглиблюється в соціальний та культурний контекст життя цих жінок, акцентуючи увагу на їхній активності та впливі у ранній церкві, чим ставить під сумнів історично панівні інтерпретації, які часто применшували їхній провідний внесок. Протягом цієї частини Гупта майстерно поєднує соціокультурну реконструкцію з текстовою екзегезою, забезпечуючи цим ґрунтовність своїх тверджень.

У завершальному, «бонусному», розділі Гупта розглядає поширені заперечення проти жіночого лідерства, зокрема ті уривки з послань Павла, які часто використовуються комплементаріанцями. Автор аналізує ці заперечення у контексті ширшого свідчення Нового Завіту і наполягає на тому, що обмежувальні висловлювання Павла щодо жінок слід розглядати з урахуванням культурного та риторичного контексту. Гупта припускає, що Павлові листи загалом засвідчують відкритість до жіночого лідерства, а не його сувору заборону. Усі ж заборони, на його думку, є ситуативними та реакційними, тобто спрямованими на вирішення конкретних проблем у спільноті певних адресатів, але не є догматичними твердженнями. Стиль книги *Tell Her Story* робить її доступною для широкого кола читачів; вона буде корисною для тих, хто бажає конструктивно долучитися до діалогу між егалітаріанцями та комплементаріанцями. Варто зазначити, що, наскільки відомо автору цієї рецензії, українською мовою ще не було написано або перекладено жодної книги, яка би представляла екзегетично обґрунтований егалітарний погляд на жіноче служіння. Тому праця Ніджай Гупти може стати вдалим кандидатом для перекладу або важливим літературним джерелом для написання такої книжки.

Bohdan DERKACH

Talbot School of Theology, Kyiv, Ukraine

ORCID: 0009-0005-3638-1807

Надійшла до редакції / Received 15.02.2025

Прийнята до публікації / Accepted 21.03.2025